

RESEARCH OUTPUTS / RÉSULTATS DE RECHERCHE

Een blik op de rustpensioenen doorheen de geschiedenis van de sociale zekerheid

Flohimont, Valérie

Published in:
InfoPensioenen

Publication date:
2016

Document Version
le PDF de l'éditeur

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (HARVARD):

Flohimont, V 2016, 'Een blik op de rustpensioenen doorheen de geschiedenis van de sociale zekerheid: Deel 4. Conclusies', *InfoPensioenen*, vol. 2016/15, pp. 7-8.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Een blik op de rustpensioenen doorheen de geschiedenis van de sociale zekerheid

DEEL 4 Conclusies

In onze vorige nummers van InfoPensioenen (12, 13 en 14) gaf Valérie Flohimont ons een kijk op het ontstaan van de sociale zekerheid, de ziekte- en invaliditeitsverzekering, de werkloosheidsverzekering en de rustpensioenen. In dit vierde deel overloopt ze zelf nog eens de ontwikkelingen.

Het historisch parcours dat we in de vorige nummers van InfoPensioenen hebben afgelegd is allicht zeer onvolledig. Daarenboven hebben we de geschiedenis van de sociale zekerheid vanuit een bijzondere invalshoek bekeken, namelijk die van de gelijkheid tussen de beroeps categorieën. Zoals we zagen heeft de wetgever meermaals zijn wil kenbaar gemaakt om aan alle beroeps categorieën een gelijkaardige of zelfs identieke bescherming te bieden. Sommige maatregelen ten voordele van een bepaalde categorie zijn zelfs vaak ingegeven door bepalingen die van toepassing zijn op andere. Inzake harmonisering blijkt dat de coherentie en gelijkheid tussen werknemers, ambtenaren en zelfstandigen in het Belgische socialezekerheidssysteem is toegenomen.

“Solidariteit is, net zoals gelijkheid, een conceptueel en evolutief begrip.”

Sommige sectoren van de sociale zekerheid zijn wat dat betreft veel meer ontwikkeld dan andere. De meest succesvolle sectoren zijn ongetwijfeld die van de gezondheidszorg en de gezinsbijslag, voor deze laatste onder voorbehoud van de behandeling die zij binnen de deelstaten zal krijgen wanneer die daadwerkelijk over de overgedragen bevoegdheden zullen beschikken. Beroepsziekten, arbeidsongevallen en werkloosheid blijven niet achter, ook al zijn er nog verschillen en zijn niet alle moeilijkheden van de baan.

De sector van de pensioenen is weliswaar nog verre van een eenvormig stelsel, maar geleidelijk aan evolueert ook die naar meer gelijkheid.

De sector van de uitkeringen daarentegen, namelijk van de dekking van de arbeidsongeschiktheid, hinkt ver achterop. Deze situatie veroorzaakt trouwens heel wat moeilijkheden in andere sectoren van de sociale zekerheid en voor de betrokkenen zelf. In de toekomst zal de wetgever zich ongetwijfeld over deze kwestie moeten buigen en hervormingen moeten doorvoeren.

Systemisch perspectief

Ook al is de sociale zekerheid rond verschillende sectoren gestructureerd, toch kan ze niet stuk voor stuk worden benaderd. Om de leefbaarheid en coherentie van het systeem te waarborgen, is het van essentieel belang dat de sociale zekerheid in een systemisch perspectief wordt aangepakt, rekening houdend met de context en de maatschappij waarin zij kadert. De bescherming die wij vandaag kennen heeft haar wortels in een soms zeer verleden (sommige regels bestaan al bijna 200 jaar). Enerzijds houdt deze vaststelling in dat het mogelijk noch wenselijk is *tabula rasa* te maken met de geldende normen onder het voorwendsel de sociale zekerheid te moderniseren. Anderzijds is dezelfde vaststelling een uitnodiging om de rechtsregels terug in de hedendaagse wereld te plaatsen en ons af te vragen in hoeverre ze nog pertinent zijn. Een dergelijke overweging is uiteraard zeer delicaat want ze vereist ook dat geen afbreuk wordt gedaan aan de rechtszekerheid en aan het beginsel van het rechtmatig vertrouwen van de burgers. Met andere woorden, de wetgever moet blijf geven van een rechtlijnige visie (namelijk coherentie op lange termijn) en van flexibiliteit wat de middelen betreft. Een politiek mandataris die in de verleiding zou komen om zijn naam te verbinden aan een of andere hervorming, doet er goed aan snelheid en overhaasting niet met elkaar te verwarren als hij zich op het vlak van de sociale zekerheid een plaats in de geschiedenis wil veroveren. Zoals het spreekwoord zegt, ‘langzaam maar zeker’. Wetten die door de ene regering

worden gemaakt en door de volgende weer afgeschaft ondermijnen fundamenteel het vertrouwen van de burgers en *de facto* de solidariteit die deze wetten juist willen waarborgen.

Gelijkheidsbeginsel

De evolutie van de omschrijving van het gelijkheidsbeginsel heeft een invloed op onze perceptie van de bescherming die door de sociale zekerheid wordt geboden. Toestanden die 150 of 200 jaar geleden aanvaardbaar waren, blijken vandaag ontoelaatbaar. Terwijl daarenboven gelijkheid in 1830 vooral in het perspectief van een categorie werd gezien, is de huidige zienswijze ervan steeds meer op het individu gericht: het recht van de ene persoon in vergelijking met het recht van zijn buur. Men kan zich daarover verheugen of men kan het betreuren. De omschrijving die de huidige maatschappij aan gelijkheid geeft, heeft een grote weerslag op de eisen van de burgers inzake sociale rechten. Zoals Ingber het fijntjes samenvat, het begrip gelijkheid evolueert met de tijd en wordt niet alleen beïnvloed door de geschiedenis van de filosofische en politieke ideeën maar ook door de economische en sociale geschiedenis, met andere woorden door de context.

Afzonderlijke beroepscategorieën

Wat de context betreft, kan men zich vandaag trouwens in ruimere zin afvragen of het bestaan van afzonderlijke beroepscategorieën nog wel zin heeft, rekening houdend met de evolutie van de arbeidsvoorwaarden en de activiteitssectoren. Deze vraag vergt bijzondere ontwikkelingen waar we hier niet kunnen op ingaan. Niettemin hangt het antwoord op deze vraag nauw samen met de ontwikkeling van de sociale zekerheid in de komende jaren.

Ten slotte kan men zich moeilijk ontdoen van het idee dat een aantal elementen onveranderd blijft, ondanks het feit dat het een historische ontwikkeling is. De parlementaire debatten van 1830 tot op heden gaan voortdurend over economische en financiële overwegingen die meestal als voorwendsel dienen (volgens anderen als ‘pertinente rechtvaardigingen’) om bepaalde ontwikkelingen te weigeren of af te remmen. Zo wordt ook geregeld gewezen op de noodzaak om de solidariteit en het vertrouwen van de burger in het systeem van sociale bescherming te behouden, maar zelden of nooit wordt er grondig gedebatteerd over de zin die aan de term ‘solidariteit’ wordt gegeven. Solidariteit is echter, net zoals gelijkheid, een conceptueel en evolutief begrip. Over welke solidariteit heeft men het? Tot waar reikt ze? Tegen welke prijs (maatschappelijk, monetair, economisch...)?

Wie is Valérie Flohimont?

Valérie Flohimont is doctor in de rechten aan de KU Leuven, gespecialiseerd in sociaal recht.

Ze is professor aan de faculteit rechten aan de universiteit van Namen en leidt het interdisciplinair onderzoekscentrum Vulnérabilités et Sociétés. Ze

is ook lid van de groep ACTO (accès to care & therapeutic optimisation) waar ze samenwerkt met de collega's van de faculteit geneeskunde. Ze coördineert bovendien ook de afdeling Responsabilité sociétale des entreprises van de groep NaGRIDD. Die verschillende activiteiten en haar deelname aan verschillende wetenschappelijke raden en comités bieden haar de kans favoriete domeinen met elkaar te verbinden: de sociale zekerheid, welzijn op het werk, psychische risico's en hulpverlening.

Internationaal perspectief

Internationale en Europese argumenten nemen ook een aanzienlijk deel van wetgevende werkzaamheden in beslag. Blijkbaar verschuilt de wetgever zich graag achter overwegingen van supranationale organisaties of van over de grenzen. De wetgever maakt graag vergelijkingen met elementen uit buitenlandse systemen. Hoewel dat niet noodzakelijk verkeerd is, rijst de vraag in hoeverre dat werkelijk verantwoord en aangepast is aan de Belgische context. Is het gras niet altijd groener aan de overkant? Ook daarover blijken diepgaande analyses relevant te zijn. Zoals Van Istendael het zo mooi verwoordt, “Er waait een koude wind. Vertel eens, wat gebeurt er? Vertel vooral een verhaal dat deze eeuw wil vergeten, een verhaal van Solidariteit. Vertel me de sociale zekerheid.”